

۸۲۰۵۹

محبت اهل بیت در قرآن و سنت

اسماعیل قدیری

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي اسبغ علينا جلايب النعم واصطفى سيدنا محمدا ﷺ على سائر العرب والعجم وفضل آل بيته على المخلوقات، ورفعهم بفضله وكرمه اعلى الدرجات، فاحرزوا قصبات سبق سيادة الدنيا والاخرة، واتصفوا بالكلمات الظاهرة والباطنة، والمحاسن الفاخرة فهم نور حدقة كل زمان، ونور حرقة كل عصر و أوان، لمميزون بالفضل عن سواهم، الخاذلون لمن ابغضهم وعاداهم، معادن العلوم والمعارف، أولو الفصاحة والبلاغة واللطائف. احمده سبحانه وتعالى على تزايد آلائه الوافره، اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له، شهادة ادخرها لهول الاخرة، و اشهد ان سيدنا و نبينا محمدا عبده و رسوله، صاحب العلامات المبعوث بالايات الواضحة و البراهين القاطعة المؤيد بالمعجزات، صلى الله عليه و آله و اصحابه الطاهرين الذين من تمسك بهم كان من الفائزين المتمسكين بالسبب المتين.

اما بعد تقريباً هزار و چهار صد سال پيش زمانى كه دنيا در گرداب ظلمتهاى كفر و ضلالت و در امواج متلاطم طوفان شرك و جهالت و سفاهت و انواع

گمراهی‌ها سقوط کرده بود و فرزندان آدم علیهم‌السلام راه بشریت و روش انسانیت را فراموش کرده و آئین آدمیت را پشت سر انداخته بودند و بر اعمال و رفتار بهیمنانه افتخار می‌ورزیدند و ردائیل را بر فضائل ترجیح داده بودند، ظلمت کفر و شرک و جهالت جهان هستی را از شرق تا غرب و از شمال تا جنوب فراگرفته بود، ناگهان از میان کوههای سربه فلک کشیده سرزمین بطحا آفتاب عالمتاب رشد و هدایت و خورشید درخشان رسالت با اشعه عالمگیرش بر افق عالم طلوع نموده، جهان بشریت را با آئین انسانیت آشنا و ظلمتکده دنیا را تحت الشعاع انوار نبوت قرار داده منور ساخت.

ای مکه را زمین قدوم تو صد شرف وی مروه را زمقدم پاک تو صد صفا
بطحا ز نور طلعت تو یافته فروغ یثرب ز خاک پای تو با رونق و فزا
و در مدت کوتاهی نوع انسانی را از حضيض پستی به اوج سربلندی و معراج ترقی و تعالی عروج داد و در مکتب اسلام شاگردان عدیم‌المثالی را تربیت نموده و به جامعه انسانیت تحویل داد که دست تاریخ بشر از آوردن نظیرو مثیل آنان قاصر و کوتاه است و تا ابد نیز کوتاه خواهد بود.

این شاگردان رشید مکتب اسلام و مدرسه قرآن کسانی هستند که در اصطلاح به اهل بیت و اصحاب مشهورند. یاران و یاوران و همراهان و همکاران و همنشینان حضرت رسول رحمت و نبی ختمی مرتبت صلی الله علیه وسلم.

این صحبت و همنشینی همان رتبه بلند پایه و سعادت عظیمه‌ای است که خداوند متعال جز آنان نصیب احدی از جهانیان نفرموده است و از میان تمام خلائق از دوره آدم تا زمان خاتم علیهم‌السلام برای همنشینی و همکاری آن ناجی عالم بشریت در پیشبرد و ادامه برنامه رسالت و تداوم حرکت نبوت غیر از آنان کسی

دیگر را لایق و شایسته ندیده است، از ازل تا ابد برای معیت آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم تنها آنان انتخاب شدند که رعایت ادب و احترام آنان رعایت ادب و احترام شخص رسول ﷺ محسوب گردیده و دشمنی شان دشمنی با رسول و مستوجب لعن و نفرین گردیده است.

همانطوری که قرآن مجید معجزه رسول اکرم ﷺ قرار داده شده و تمام جهانیان تا ابد از آوردن نظیر یک سوره هم عاجز شده‌اند تقدس و عظمت آل اطهار و اصحاب پیامبر گرامی علیه الصلوه و السلام نیز معجزه آن حضرت ﷺ قرار داده شده و تمام ادوار قبلی و بعدی از عرضه نمودن نظیر و مانند آنان عاجز قرار داده شده‌اند.

زیرا تربیت چنین افرادی بی مانند از صدیقین و صالحین و مجاهدین فی سبیل الله با نثار جان و مال و ترک آبا و ابناء و خویش و تبار و خانواده و فامیل و هجرت از ملک و وطن و تحمل مشقتها جانگداز، در راه رضای خداوند متعال و استقبال انواع مصائب و آلام و شکنجه‌ها و ناملايمات با کمال فراخ دلی و حماسه آفرینی‌های افتخارآمیز تاریخی اسلام در هیچ عصر و زمانی از اعصار و از منته گذشته و آینده بمنصه وجود در آورده نشده و نخواهد شد و این نوع تربیت بجز در مکتب انسان ساز محمدی ﷺ که زیر نظر مستقیم ذات رب العالمین انجام گرفته است در هیچ مکتب دیگر از ازل تا ابد میسر نبوده و نخواهد بود. چنانچه آیه‌های زیر:

(۱) و أَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَىٰ وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا. (فتح / ۲۶)

«و ثابت داشت ایشان را بسخن پرهیزکاری و بودند سزاوارتر به آن و اهل

آن»

(۲) اولئك الذين امتحن الله قلوبهم للتقوى (حجرات / ۳)

«این جماعت کسانی هستند که آزموده است الله دل‌های ایشان را برای ظهور تقوی»

(۳) و لكن الله حبب اليكم الايمان و زينه في قلوبكم و كره اليكم الكفر و الفسوق و العصيان اولئك هم الراشدون. (حجرات / ۷)

«ولیکن خداوند محبوب گردانید برای شما ایمان را و آنرا در دل‌های شما زینت بخشید و منفور گردانید برای شما کفر و فسوق و عصیان را، این جماعت ره یافتگانند»

(۴) هو الذي انزل السكينة في قلوب المؤمنين ليزدادوا ايمانا مع ايمانهم. (انفال / ۴)

«خداوند ذاتی است که نازل فرمود در دل‌های مؤمنان آرامش و اطمینان را تا ایمان آنان بر ایمان سابق افزون یابد».

اولئك هم المؤمنون حقا (انفال / ۴)

«آنان مؤمنان واقعی اند».

و آیات متعدد و کثیر دیگر و احادیث زیاد که مجال ایراد آنان نیست و شاهد این مراقبت مستقیم الهی در تربیت ایمانی و اخلاقی و علمی آنها می‌باشند. آنها برای تمام مسلمانان دوره‌های بعد از خود بعنوان بهترین و کامل‌ترین نمونه و شایسته‌ترین الگوی ایمان و اخلاق و عمل صالح و سیاست دین و دنیا و تشکیل مجتمع صالح انسانی و بنیانگذاری حکومت اسلامی و تبلیغ اسلام و تشییع احکام از سوی خداوند ذوالجلال معرفی شد، ایمان و روش آنها محک قبول یا رد ایمان و روش هر مدعی ایمان و عمل قرار داده شده است.

محبت و مودت اهل بیت علیهم السلام از دیدگاه قرآن و احادیث رسول اکرم ﷺ و سخنان بزرگان دین در این مورد:
 قال الله تبارک و تعالی:

«قل لا اسئلكم علیه من اجر الا المودة فی القربی و من یقترف حسنة نزد له فیها حسنا ان الله غفور شکور.» (شوری / ۲۱)

هنگامی که پیامبر اکرم ﷺ وارد مدینه شد و پایه‌های اسلام محکم گردید انصار گفتند ما خدمت رسول خدا ﷺ می‌رسیم و عرض می‌کنیم: اگر مشکلات مالی پیدا شد این اموال ما بدون هیچگونه قید و شرط در اختیار تو قرار دارد هنگامی که این سخن را خدمتش عرض کردند آیه فوق نازل گردید:

«بگو ای محمد ﷺ من مزدی از شما در برابر رسالت جز محبت نزدیکانم نمی‌طلبم» پس از نزول آیه پیامبر ﷺ آن را بر آنان تلاوت کرد سپس فرمود نزدیکان مرا بعد از من دوست دارید آنها با خوشحالی و رضا و تسلیم از محضرش بیرون آمدند، اما منافقان گفتند این سخنی است که بر خدا اقترا بسته و هدفش این است که ما را بعد از خود در برابر خویشاوندانش ذلیل کند. آیه بعد نازل شد: «ام یقولون افتری علی الله کذبا» (آنها می‌گویند او بر خدا دروغ بسته است) و به آنها پاسخ گفت، پیامبر ﷺ به سراغ آنان فرستاد و آیه را بر آنها تلاوت کرد، گروهی پشیمان شدند و گریه کردند و سخت ناراحت گشتند. آیه سوم نازل گردید «و هو الذی یقبل التوبة عن عباده» او کسی است که توبه را از بندگان می‌پذیرد. پیامبر به سراغ آنها فرستاد و آنان را بشارت داد که توبه خالصانه آنان مقبول درگاه خدا است.

و نیز از آنجا که ابلاغ این رسالت از سوی پیامبر بزرگوار اسلام گاه این توهم

را ایجاد می‌کرد که او چه اجر و پاداشی در برابر رسالت خود از مردم می‌طلبد بدنبال این سخن به پیامبر دستور می‌دهد بگو «من هیچ اجر و پاداشی بر این موضوع از شما درخواست نمی‌کنم، جز اینکه ذوالقربای مرا دوست دارید»
 «و من یقترف حسنة نزد له فیها حسنا ان الله غفور شکور»

«آنکس که عمل نیکی انجام دهد بر نیکی عملش می‌افزایم، چرا که خداوند آمرزنده و شکرگزار است و به اعمال بندگانش جزای مناسب می‌دهد.»
 چه حسنه‌ای از این برتر که انسان خود را همیشه در زیر پرچم رهبران الهی قرار دهد حب آنها را در دل گیرد و خط آنها را ادامه دهد، در فهم کلام الهی توضیح بخواند، و عمل آنها را معیار قرار دهد و آنها را الگو و اسوه خود سازد.

خویشان پیامبر (ص) چه کسانی هستند؟

(۱) احمد در فضایل الصحابه با سند خود از سعید بن جبیر از عامر چنین نقل می‌کند: لما نزلت قل لا اسئلكم علیه اجرا الا المودة فی القربی قالوا: یا رسول الله من قرابتک؟ من هولاء الذین وجبت علینا مودتهم؟ قال: علی و فاطمه و ابناهما علیهما السلام و قالها ثلاثا:

هنگامی که آیه قل لا اسئلكم علیه اجرا ... نازل شد اصحاب عرض کردند ای رسول خدا خویشاوندان تو که مودت آنها بر ما واجب است کیانند؟ فرمود: علی، فاطمه، حسن و حسین. این سخن را سه بار تکرار فرمود.^(۱) و نیز در تفسیر قرطبی در ذیل همین حدیث از حضرت علی کرم الله وجهه روایت می‌کند که

۱ - قرطبی ج ۱۶، ص ۲۳. احقاق الحق ج ۳، ص ۲.

می فرماید:

شکوت الی النبی صلی الله علیه و سلم حسد الناس لی. فقال: اما ترضی ان تكون رابع اربعة اول من یدخل الجنة انا و انت و الحسن و الحسین و ازواجنا عن ایماننا و شمائلنا و ذریتنا خلف ازواجنا. (۱)

(۲) در مستدرک الصحیحین از امام علی بن الحسین علیه السلام نقل شده وقتی که امیرالمؤمنین علی کرم الله وجهه به شهادت رسید حسن بن علی علیه السلام در میان مردم خطبه خواند که بخشی از آن این بود:

انا من اهل البيت الذین افترض الله مودتهم علی کل مسلم فقال تبارک و تعالی لنبیه صلی الله علیه و آله قل لا اسئلكم علیه اجرا الا المودة فی القربی و من یقترب حسنة نزد له فیها حسنا فاقتراف الحسنة مودتنا اهل البيت.

من از خاندانی هستم که خداوند مودت آنها را بر هر مسلمانی واجب کرده است و به پیامبرش فرمود (قل لا اسئلكم ...) منظور خداوند از اکتساب حسنه مودت ما اهل بیت است. (۲)

استاد زمحشری نیز در جلد سوم تفسیر کشاف خود صفحه ۴۶۸ در تفسیر این آیه کریمه می فرماید:

«عن السدی انها المودة فی آل الرسول صلی الله علیه و سلم، نزلت فی ابي بکر الصدیق (رض) و مودته فیهم».

(۳) سیوطی در درالمنثور در ذیل آیه مورد بحث از مجاهد از ابن عباس نقل کرده که در تفسیر آیه «قل لا اسئلكم علیه اجرا الا المودة فی القربی»

۱ - تفسیر طبرقی ص ۲۲ ج ۱۶.

۲ - مستدرک الصحیحین ص ۱۷۲ ج ۳.

گفت: ان تحفظوني في اهل بيتي و تودوهم بي. منظور این است که حق مرا در اهل بیتم حفظ کنید، و آنها را به سبب من دوست دارید.^(۱)

(۴) ابن جریر طبری در تفسیرش با سند خود از سعید بن جبیر و با سند دیگری از عمر بن شعیب نقل می‌کند که منظور از این آیه (هی قریبی رسول الله).^(۲)

(۵) مرحوم طبرسی مفسر معروف از «شواهد التنزیل» حاکم حسکانی که از مفسران و محدثان معروف است از ابی امامه باهلی چنین نقل می‌کند: پیامبر اسلام فرمود:

ان الله خلق الانبياء من اشجار شتى، و انا و على عليه السلام من شجرة واحدة، فأنا أصلها و علي فرعها و فاطمه لقاحها، و الحسن و الحسين ثمارها، و اشياعنا اوراقها - تا آنجا که فرمود: لو ان عبدا عبد الله بين الصفا و المروة الف عام، ثم الف عام، حتى يصير كالشن البالي، ثم لم يدرك محبتنا كبه الله على منخرية في النار، ثم تلا: قل لا اسئلكم عليه اجرا.

خداوند انبیاء علیهم الصلوة و السلام را از درختان مختلفی آفرید، ولی من و علی عليه السلام را از درخت واحدی، من اصل آنم و علی شاخه آن، فاطمه موجب باروری آن است و حسن و حسین میوه‌های آن، و شیعیان ما برگهای آنند... سپس افزود، اگر کسی خدا را در میان صفا و مروه هزار سال و سپس هزار سال، و از آن پس هزار سال، عبادت کند، تا همچون مشک کهنه شود، اما محبت ما را نداشته باشد خداوند او را به صورت در آتش می‌افکند، سپس این آیه را تلاوت فرمود: (قل لا اسئلكم...).

۱ - الدر المنثور ج ۷ ص ۳۴۸.

۲ - تفسیر طبري ج ۱۳، ص ۲۵.

شاعر معروف کمیت نیز به آن اشاره کرده می گوید:

وجدنا لكم في آل حميم آية تأولها منا تقي و معرب

ما برای شما خاندان پیامبر اکرم ﷺ در سوره های حامیم آیه ای یافتیم که گروه تقیه کننده آن را تأویل کرده و گروه آشکار کننده آن را آشکار بیان کرده اند. (۱)

ولله در السيد عمرا الهيتي احد الاقارب المعاصرين حيث يقول:

بآية آيه ياتي يزید غداه صحائف الأعمال تتلي و قام رسول رب العرش يتلو و قد صمت جميع الخلق قل لا....

و نیز سیوطی در (الدر المنثور) از ابن جریر از ابی الدیلم چنین نقل می کند: هنگامی که علی بن الحسین علیه السلام را به اسارت آوردند، و بر در دروازه دمشق نگه داشتند، مردی از اهل شام گفت: الحمد لله الذي قتلکم و استأصلکم. خدا را شکر که شما را کشت و ریشه کن ساخت. علی بن الحسین علیه السلام گفت:

آیا قرآن را خوانده ای؟

گفت آری،

فرمود: سوره های حامیم را خوانده ای؟

عرض کرد نه، فرمود آیا این آیه را نخوانده ای «قل لا استلکم علیه اجرا الا المودة فی القربی»

گفت آیا شما همانها هستید که در این آیه اشاره شده؟

فرمود: آری. (۲)

(۷) زمحشری در تفسیر خود کشاف حدیثی نقل می کند که فخر رازی و

۱ - روح المعانی ج ۲۵، ص ۳۱.

۲ - مجمع البیان ج ۹، ص ۲۹.

قرطبی نیز در تفسیرشان از او اقتباس کرده‌اند: حدیث مزبور به وضوح مقام آل محمد ﷺ و اهمیت حب آنها را بیان می‌دارد، می‌گوید رسول خدا ﷺ فرمود: (۱)

(من مات علی حب آل محمد مات شهیدا)

(الا من مات علی حب آل محمد ﷺ مات مغفور له)

(الا و من مات علی حب آل محمد مات تائبا)

(الا و من مات علی حب آل محمد مات مؤمنا مستکمل الایمان)

(الا و من مات علی حب آل محمد بشره ملک الموت بالجنة ثم منکر و نکیر)

(الا و من مات علی حب آل محمد یزف الی الجنة کما تزف العروس الی بیت

زوجها)

(الا و من مات علی حب آل محمد فتح له فی قبره بابان الی الجنة)

(الا و من مات علی حب آل محمد جعل الله قبره مزار ملائکة الرحمة)

(الا و من مات علی حب آل محمد مات علی السنة و الجماعة)

(الا و من مات علی بغض آل محمد جاء يوم القيامة مکتوب بین عینیه آیس من

رحمة الله)

(الا و من مات علی بغض آل محمد مات کافرا)

(الا و من مات علی بغض آل محمد لم یشم رائحة الجنة)

(آگاه باشید هر کس با محبت آل محمد ﷺ از دنیا برود بخشوده است)

(آگاه باشید هر کس با محبت آل محمد ﷺ از دنیا برود با توبه از دنیا رفته)

(آگاه باشید هر کس با محبت آل محمد ﷺ از دنیا برود مؤمن کامل الایمان از

دنیا رفته)^(۱)

(آگاه باشید هر کس با محبت آل محمد علیهم السلام از دنیا برود فرشته مرگ او را بشارت به بهشت می‌دهد، و سپس منکر و نکیر (فرشتگان مأمور در برزخ) به او بشارت می‌دهند)

(آگاه باشید هر کس با محبت آل محمد علیهم السلام از دنیا برود او را با احترام به سوی بهشت می‌برند آنچنانکه عروس به خانه داماد)

(آگاه باشید هر کس با محبت آل محمد علیهم السلام از دنیا برود در قبر او، دو در بسوی بهشت گشوده می‌شود)

(آگاه باشید هر کس با محبت آل محمد علیهم السلام از دنیا برود، خداوند قبر او را زیارتگاه فرشتگان رحمت قرار می‌دهد)

(آگاه باشید هر کس با محبت آل محمد علیهم السلام از دنیا برود بر سنت و جماعت اسلام از دنیا رفته)

(آگاه باشید هر کس با عداوت آل محمد علیهم السلام از دنیا برود روز قیامت در حالی وارد عرصه محشر می‌شود که در پیشانی او نوشته شده: مایوس از رحمت خدا)
(آگاه باشید هر کس با بغض آل محمد علیهم السلام از دنیا برود کافر از دنیا رفته)

(آگاه باشید هر کس با عداوت آل محمد علیهم السلام از دنیا برود بوی بهشت را استشمام نخواهد کرد)

علاوه بر این فخر رازی^(۲) بعد از ذکر این حدیث شریف (که صاحب کشاف^(۳)

۱ - روح المعانی ج ۲۵، ص ۳۰.

۲ - فخر رازی ج ۲۷، ص ۱۶۶.

نیز آن را به صورت ارسال ذکر کرده است) می‌افزاید:

آل محمد ﷺ کسانی هستند که بازگشت امرشان به او است، کسانی که ارتباطشان محکمتر و کاملتر باشد «آل» محسوب می‌شوند، و شک نیست که فاطمه، علی، حسن و حسین محکمترین پیوند را با رسول خدا داشتند و این از مسلمات و مستفاد از احادیث متواتر است، بنابراین لازم است که آنها را از آل پیامبر ﷺ بدانیم. سپس می‌افزاید:

گروهی در مفهوم آل اختلاف کرده‌اند و گفته‌اند آنها امت پیامبرند، اگر این واژه را بر معنی اول حمل کنیم آل پیامبر تنها خاندان او هستند و اگر بمعنای امت که دعوت او را پذیرفتند بدانیم باز هم خویشاوندان نزدیک رسول خدا ﷺ آل محسوب می‌شوند، بنابراین به هر تقدیر آنها آل هستند اما غیر آنها در لفظ آل داخلند یا نه؟ محل اختلاف است. (۴)

سپس فخر رازی از صاحب کشف چنین نقل می‌کند (وقتی این آیه نازل شد عرض کردند: ای رسول خدا، خویشاوندان تو کیانند که مودتشان بر ما واجب است؟ فرمود: علی و فاطمه و دو فرزندانشان.) بنابراین ثابت می‌شود این چهار تن ذی‌القربای پیغمبرند و هنگامی که این معنی ثابت شد واجب است از احترام فوق‌العاده‌ای برخوردار باشند.

فخر رازی می‌افزاید: دلایل مختلفی بر این مسئله دلالت می‌کند:

(۱) جمله «الا المودة فی القربی» که طرز استدلال با آن بیان شد.

(۲) شک نیست که پیامبر ﷺ فاطمه را دوست می‌داشت و درباره او

۳ - کشف ج ۳، ص ۴۶۷.

۴ - قرطبی ج ۱۶، ص ۲۳.

می فرمود: «فاطمة بضعة مني يؤذيني ما يؤذيها» «فاطمه پاره تن من است آنچه او را آزار دهد مرا آزار داده است» و با احادیث متواتر از رسول خدا ﷺ ثابت شده که او علی و حسن و حسین را دوست می داشت، و هنگامی که این معنی ثابت شود محبت آنها بر تمام امت واجب است چون خداوند فرموده: «و اتبعوه

لعلکم تهتدون» از او پیروی کنید تا هدایت شوید.^(۱) و نیز فرموده: «فليحذر الذين يخالفون عن امره» کسانی که فرمان او را مخالفت می کنند از عذاب الهی بترسند.^(۲) و نیز فرموده: «قل ان كنتم تحبون الله فاتبعوني يحببكم الله» بگو اگر خدا را دوست می دارید از من پیروی کنید تا خدا شما را دوست دارد.^(۳) و نیز فرموده: «لقد كان لكم في رسول الله اسوة حسنة» برای شما در زندگی رسول خدا سرمشق نیکوئی بود.^(۴)

(۲) دعای برای آل افتخاری بزرگ است و لذا این دعا خاتمه تشهد در نماز قرار داده شده: «اللهم صل علی محمد و علی آل محمد، و ارحم محمدا و آل محمد» و چنین تعظیم و احترامی در حق غیر آل دیده نشده است، بنابراین همه این دلایل نشان می دهد که محبت آل محمد ﷺ واجب است. سرانجام فخر رازی سخنان خود را در این مسئله با اشعار معروف حضرت امام شافعی رحمة الله علیه پایان می دهد:

۱ - اعراف ۱۵۸.

۲ - نور ۶۳.

۳ - آل عمران.

۴ - احزاب ۲۱.

یا را کبا قف بالمحصب من منی
 سحرا اذا فاض الحجيج الی منی
 و اهتف بساکن خیفها و الناهض
 فیضا کملطیم الفرات الفاض
 ان کان رفضا حب آل محمد
 فلیشهد الثقلان أنّی رافضی

«ای سواری که عازم حج هستی، در آنجا که در نزدیکی منا ریگ برای رمی جمرات جمع می‌کنند و مرکز بزرگ اجتماع زائران خانه خداست بایست، و فریاد بزنی به تمام کسانی که در مسجد خیف مشغول عبادتند و یا در حال حرکت می‌باشند. «فریاد بزنی به هنگام سحرگاه که حاجیان از مشعر به سوی منی کوچ می‌کنند و همچون نهری عظیم و خروشان وارد سرزمین منا می‌شوند.»

«آری فریاد بزنی و بگو: اگر محبت آل محمد علیهم‌السلام رفض و ترک است، همه جن و انس شهادت دهند که من رافضیم.^(۱)»

استاد بزرگ و ارجمند آلوسی در کتابش روح المعانی شخصاً اهمیت زیادی برای مودت اهل بیت قائل شده و در آخر تفسیر همین آیه شریفه می‌گوید: حق این است که محبت خویشاوندان پیامبر علیهم‌السلام بخاطر قرابتشان با پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم واجب است و هر قدر قرابت قویتر باشد محبت و جوب بیشتری دارد، و سرانجام می‌گوید: آثار این مودت تعظیم و احترام و قیام به ادای حقوق اقریبای پیغمبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم است، در حالی که بسیاری از مردم در این امر سستی کرده‌اند تا آنجا که محبت پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم را یکنوع رافضی‌گری شمرده‌اند ولی من چنین نمی‌گویم، بلکه همان می‌گویم که حضرت امام شافعی در آن کلام جالب و گویای خود گفته است. سپس اشعاری را که در بالا از حضرت امام شافعی (ره) نقل کردیم را ذکر

کرده می‌افزاید: با این حال من معتقد به خروج از اعتقادات بزرگان اهل سنت در مورد صحابه نیستم، و محبت آنها را نیز از واجبات می‌شمرم و بر آن امر دلیل قاطع ثابت شده است.^(۱)

و نیز فخر رازی در ذیل این بحث نکته‌ای را نقل کرده و آن را پسندیده است و آلوسی در روح المعانی نیز آن را بعنوان نکته‌ای لطیف به نقل از فخر رازی آورده است: و آن اینکه: پیامبر اکرم ﷺ فرموده است: «مثل اهل بیتی کمثل سفینة نوح من ركب فيها نجی» «مثل اهل بیت من همچون کشتی نوح است هر کس سوار بر آن شود نجات می‌یابد» و از سوی دیگر فرموده است: «اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم» «اصحاب من همچون ستارگان آسمانی اند به هر کدام که اقتدا کنید هدایت می‌یابید» و ما الان در اقیانوس تکلیف گرفتاریم، و امواج شبهات و شهوات ما را از هر سو درهم می‌کوبد و آنکس که می‌خواهد از دریا عبور کند احتیاج به دو امر دارد یکی کشتی است که خالی از هر عیب و نقص باشد و دیگری ستارگان پرفروغ درخشنده‌ای است که مسیر را به او نشان می‌دهد، هنگامی که انسان سوار بر کشتی می‌شود و چشم بر ستارگان درخشان بدوزد امید نجات وجود دارد،

همچنین هر کس بر کشتی محبت آل محمد ﷺ سوار گردد و چشم به ستارگان اصحاب دوزد امید است که خداوند او را به سلامت و سعادت در دنیا و آخرت برساند.^(۲) و نیز در تفسیر «من یقترف فحسنة» در بعضی از تفاسیر از ابن عباس و یکی از مفسران نخستین بنام سدی نقل شده که منظور از اقرار حسنه در آیه

۱ - آلوسی روح المعانی ج ۲۵، ص ۳۲.

۲ - فخر رازی ج ۲۷، ص ۱۶۷.

شریفه مودت آل محمد ﷺ است.^(۱) و نیز در حدیثی که سابقاً از امام حسن بن علی نقل کرده شده نیز آمده: «اقتراف الحسنة مودتنا اهل البيت» منظور از بدست آوردن حسنه مودت ما اهل بیت است.

روشن است که منظور از اینگونه تفسیرها محدود بودن معنای اکتساب حسنه به مودت اهل بیت نیست، بلکه معنی وسیع و گسترده‌ای دارد ولی از آنجا که این جمله بدنبال مسئله مودت ذی القربی آمده است روشن‌ترین مصداق اکتساب حسنه همین مودت قریبی است.

و اخرج الترمذی و حسنه و ابن الانباري في المصاحف، عن زيد بن ارقم (رض) قال: قال رسول الله ﷺ: «اني تارك فيكم ما ان تمسكنم به لن تضلوا بعدي، احدهما اعظم من الاخر، كتاب الله جبل ممدود من السماء الي الارض و عترتي اهل بيتي، و لن يفترقا حتى يردا علي الحوض فانظروا كيف تخلفوني فيهما»

«رسول گرامی اسلام فرمودند که من دو چیز گرانبها را در میان شما می‌گذارم مادامی که به آن تمسک جوئید هرگز بعد از من به گمراهی و ضلالت نمی‌افتید یکی بزرگتر و با عظمت‌تر از دیگری است، کتاب خدا ریسمانی است کشیده شده از آسمان به سوی زمین و دیگری اهل بیت پاک من است و این دو هرگز از یکدیگر جدا نمی‌شوند تا بر من در حوض وارد شوند. پس بنگرید چگونه رفتار و عمل می‌کنید با اهل بیت و یارانم.»^(۲)

و اخرج الترمذی و حسنه الطبراني و الحاكم و البيهقي في الشعب، عن ابن عباس قال:

۱ - مجمع البيان ذیل آیات مورد بحث روح المعاني و تفسیر قرطبي ج ۲۵، ص ۳۳.

۲ - (۱) در المنشور ج ۷، ص ۳۴۹.

قال رسول الله ﷺ: «احبو الله لما يغذوكم به من نعمه، و احبوني لحب الله، و احبوا اهل بيتي لحيي»

«پیغمبر گرامی اسلام فرمودند: خداوند را دوست بدارید بخاطر نعمتهای کثیری که بر شما عطا فرموده و مرا دوست بدارید بخاطر خدا و اهل بیت مرا دوست بدارید بخاطر من.»

و اخرج ابن عدی عن ابی سعید قال: قال رسول الله ﷺ:

«من ابغضنا اهل البيت فهو منافق» نبی اکرم ﷺ فرمودند: هر کس با اهل بیت ما دشمنی و بغض و عداوت نماید او منافق است.

و اخرج الطبرانی، عن الحسن بن علی قال: قال رسول الله ﷺ:

«لا يبغضنا احد و لا يحسدنا احد، الا زيد يوم القيامة بسياط من نار»
«و نبی اکرم فرمودند: احدی با ما بغض و عداوت نمی کند کسی با ما حسادت و بخل نمی ورزد مگر در روز قیامت با شلاق و تازیانه از حوض کوثر منع کرده و رانده می شود.»

عن عائشه رضي الله تعالى عنها قالت خرج النبي (ص) غداة و عليه مرط مرحل من شعر اسود فجاء الحسن بن علي فادخله ثم جاء الحسين فادخله معه ثم جاءت فاطمة فادخلها ثم قال انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهيرا رواه مسلم و الترمذي و لفظه: نزلت هذه الاية - انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهيرا - في بيت ام سلمه فدعا النبي (ص) فاطمة و حسنا و حسينا و علي خلف ظهره مجلله بكساء ثم قال: اللهم هؤلاء اهل بيتي فاذهب عنهم الرجس و طهرهم تطهيرا، قالت ام سلمه و انا معهم يا نبی الله؟ قال انت على مکانک و انت الى الخير.

ام المؤمنین عایشه رضي الله عنها روایت می‌کند که پیامبر اکرم ﷺ صبح بیرون آمد و بر تنش عبای منقوشی بود که از پشم سیاه درست شده بود، پس حسن بن علی آمد او را زیر عبا داخل نمود سپس حضرت امام حسین آمد او را نیز زیر عبا داخل نمود سپس حضرت فاطمه زهرا آمد و زیر عبا داخل نمود سپس حضرت علی آمد و زیر عبا داخل شد پس آیه فوق را تلاوت نمودند، و لفظ ترمذی این است که این آیه شریفه - انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهیرا - در خانه ام سلمه نازل گردید پیامبر اکرم فاطمه و حسن و حسین را خواست و آنان را با عبای خود پوشانید و حضرت علی پشت سر او بود که او را نیز با عبا پوشانید سپس فرمودند: خدایا آنان اهل بیت من هستند پس دور کن از آنان زشتیها و پلیدیها را و آنان را کاملاً پاکیزه گردان حضرت ام سلمه عرض کرد آیا من هم با آنان هستم؟ حضرت فرمودند: یا ام سلمه تو بر جایگاه خود و بر خیر و نیکی هستی. (۱)

عن علی (رض) ان النبي ﷺ اخذ بيد حسن و حسين فقال من احبني و احب هذين و اباهما و امهما كان معي في درجتي يوم القيامة (۲)

حضرت علی کرم الله وجهه از حضرت پیامبر اکرم ﷺ روایت می‌کند که روزی آن حضرت دست حضرت حسنین را گرفته و فرمودند که: هر که مرا و این دو پسر و پدر و مادرشان را دوست بدارد در روز قیامت در کنار همدیگر خواهیم بود در یک درجه.

سرگذشت مباحله نمونه دیگری از مناقب اهل بیت

۱ - تاج الاصول ج ۳، ص ۸ و ۳۴۷.

۲ - تاج الاصول ج ۳ ص ۳۴۹.

سرگذشت مباحله پیامبر اسلام با هیئت نمایندگی نجران از حوادث جالب و تکان دهنده و شگفت‌انگیز تاریخ اسلام می‌باشد که مفسران و سیره‌نویسان زیادی مانند زمحشری در کشف و امام فخر رازی در تفسیر خود و ابن اثیر در کامل، در این باره داد سخن داده‌اند. اینک ما بخشی از گفتار زمحشری را منعکس می‌نماییم.

وقت مباحله فرا رسید قبلاً پیامبر و هیئت نمایندگی نجران توافق کرده بودند که مراسم مباحله در نقطه‌ای خارج از شهر مدینه در دامنه صحرا انجام بگیرد و پیامبر در میان مسلمانان و بستگان خود فقط چهار تن را برگزید که در این حادثه تاریخی شرکت نمایند. این چهار تن حضرت علی و حضرت فاطمه و حضرت حسنین بود. پیامبر فاصله منزل و نقطه‌ای که قرار بود در آنجا مراسم مباحله انجام بگیرد با وضع خاصی طی نمود او در حالی که حضرت حسین را در آغوش و دست حضرت حسن را در دست داشت و فاطمه به دنبال آن حضرت و علی کرم الله وجهه پشت سر وی حرکت می‌کردند گام به میدان مباحله نهاد و پیش از ورود به میدان مباحله به همراهان خود گفت من هر موقع دعا کردم شما دعای مرا با گفتن آمین بدرقه کنید.

بر سران هیئت نمایندگی ناگهان قیافه نورانی پیامبر با چهار تن دیگر که سه تن از آنها شاخه‌های شجره وجودش بودند نمایان گردید، همگی با حالت بهت زده و تحیر به چهره یکدیگر نگاه کردند و از اینکه او جگر گوشه‌های بیگناه و بیگانه دختر و یادگار خود را به صحنه مباحله آورده است انگشت تعجب به خود گرفتند و آنان در یافتند که پیامبر به دعوت و دعای خود اعتقاد راسخ دارد و گر نه یک فرد مردد عزیزان خود را در معرض بلای آسمانی و عذاب الهی قرار

نمی دهد.

اسقف نجران گفت: من چهره هایی را می بینم که هرگاه دست دعا بلند کنند از درگاه الهی بخواهند که بزرگترین کوهها را از جای بکند فوراً کسند می شود. بنابراین هرگز صحیح نیست ما با این قیافه های نورانی و با این افراد با فضیلت مباحله نماییم زیرا بعید نیست که ما همه نابود شویم و ممکن است دامنه عذاب گسترش پیدا کند و همه مسیحیان جهان را بگیرد و در روی زمین یک مسیحی باقی نماند. (۱)

امام فخر رازی در این بحث می افزاید: (۲) روایت شده هنگامی که پیامبر وارد میدان شد عبای منقش و سیاه خود را بر تن داشت پس حسنین آمدند و حضرت آنان را داخل نمود پس حضرت فاطمه و سپس حضرت علی (رضی الله عنهما) را در زیر عبا نموده گفت: انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا.

عذاب فوری

سوره معارج از آنجا آغاز می شود که می فرماید تقاضا کننده ای تقاضای عذابی کرد که واقع شد (سال سائل بعذاب واقع) این تقاضا کننده نصر ابن الحارث یا به روایتی حارث بن نعمان الفهری بود هنگامی که این حدیث پیامبر در مورد حضرت علی علیه السلام (من کنت مولاة فعلى مولاة) را شنید بر شتر خود سوار شده و به خدمت پیامبر رسید و گفت: یا محمد توبه ما دستور دادی که به یگانگی خدا و

۱ - کشاف ص ۴۳۴، ج ۱.

۲ - فخر رازی، ص ۸۰ - ج ۸.

اینکه تو فرستاده او هستی شهادت دهیم ما هم شهادت دادیم سپس به نمازهای پنجگانه امر فرمودی پس قبول کردیم و امر کردی از اموالمان زکات دهیم و در ماه مبارک رمضان روزه بگیریم و به خانه خدا حج کنیم همه اینها را قبول کردیم اما با اینحال راضی نشدی تا اینکه پسر عموی خود را بر ما فضیلت بخشیده و ترجیح دادی.

آیا این سخن از ناحیه خودت است یا از سوی خدا؟ پیامبر فرمود قسم به خدایی که معبودی جز او نیست این از ناحیه خداست. سائل روی برگرداند در حالیکه می گفت: اللهم ان كان هذا هو الحق من عندك فامطر علينا حجارة من السماء و ائتنا بعذاب الیم. خداوندا اگر این سخن حق است و از ناحیه تو است، سنگی از آسمان بر ما بباران یا عذاب الیم بر ما بیاور.

راوی می گوید قسم بخدا سائل هنوز به ناقه خود نرسیده بود سنگی از آسمان فرود آمد که از دماغ آن وارد و از مخرجش بیرون آمد پس آیه فوق نازل گردید.^(۱)

در خاتمه عز و جلاله خداوند بزرگ و منان مسئله می نمایم که ما را از محبان واقعی و حقیقی آن عزیزان قرار داده و با آنان محشور فرماید و به ما توفیق عمل و اخلاص دهد تا بتوانیم همچون آنان با دلی سرشار از عشق و اخلاص و عمل به فرامین پروردگار عالم از مریدان و سربازان حقیقی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله قرار بگیریم و خداوند اتحاد و همبستگی و همدلی و همفکری بین مذاهب اسلامی و اخوت اسلامی را در سراسر اقطار عالم اسلامی بین مسلمین جهان بوجود آورده.

۱ - قرطبي - ج ۱۸ - ص ۹ - ۲۷۸ آلوسی ج ۲۹ ص ۵۵ - فخر رازی ج ۳ ص ۱۲۱.

به امید به اهتزاز در آمدن لواء اسلامی در پهنه گیتی و پیروزی اسلام بر علیه کفر جهانی و طول عمر با عزت و شرف مقام معظم رهبری بزرگ طلایه دار وحدت و خلف شایسته رهبر فقید و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، مقاله خود را با اشعار امام شافعی (ره) خاتمه می دهیم.

و سبطیه و فاطمة الزکوة	إذا فی مجلس نذکر علیا
فهذا من حدیث الرافضیة	یقال: تجاوزوا یا قوم هذا
یرون الرفض حب الفاطمیة	برئت الی المهیمن من اناس

* * * * *

ما الرفض دینی و لا اعتقادی	قالوا ترفضت قلت کلا
خیر امام و خیر هادی	لکن تولیت غیر شک
فانی ارفض العباد	ان کان حب الولی رفضا

* * * * *

و همو الیه و سیاتی	آل النبی ذریعتی
بییدی الیمین صحیفتی	ارجوا بهم اعطی غدا
علیوا و سبطیه و فاطمة الزهرا	احب النبی المصطفی و ابن عمه
و اطلعهم افق الهدی انجما زهرا	همو اهل بیت اذهب الرجس عنهم و
و حبهموسنی الذخائر للاخری	موا لاتهم فرض علی کل مسلم
فانی أرى البغضاء فی حقهم کفرا	و ما انا للصحب الکرام بمبغض
و هم نصر و ادین الهدی بالظبا نصرا	همو جاهدوا فی الله حق جهاده
	و نیز ابوالحسین ابن جبیر <small>رضی الله عنهما</small> می گوید:
لدي الملاء الاعلی و اکرم به ذکرا	علیهم سلام الله مادام ذکرهم